

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Bergensesteenweg 432-436

Halle, Vlaams-Brabant

2023L64

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	15
1.2.3 Archeologisch kader	22
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	26
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de realisatie van een nieuwbouw voor een commerciële ruimte en recreatief bedrijf in Halle, Vlaams-Brabant. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 9 708 m². Over het volledige projectgebied worden bodemingrepen voorzien.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

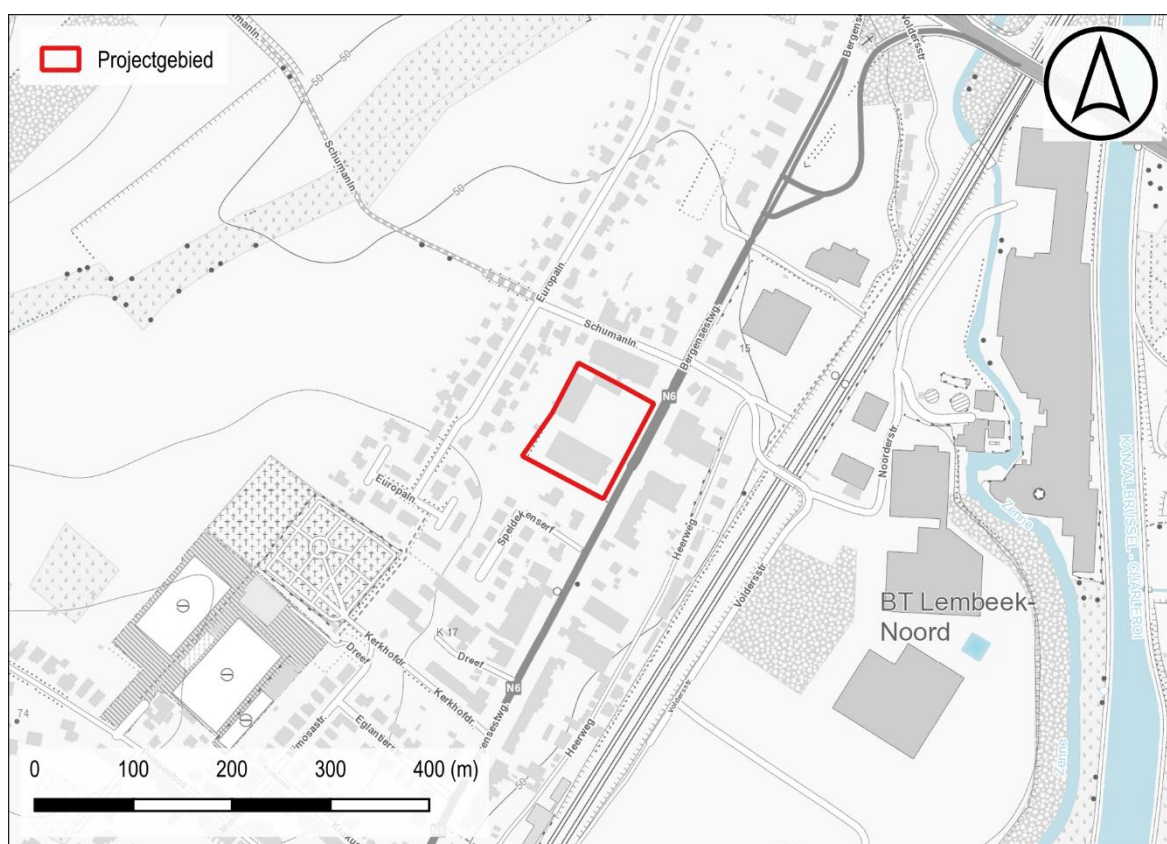
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie en aansluitend landschappelijk bodemonderzoek op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2023L64	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 139706	Y ₁ : 156692
	X ₂ : 139943	Y ₂ : 156861
KADASTER	Halle Afdeling 1, Sectie E, Nummers 178 ^E 2, 179Z	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4 en 5	

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied bevindt zich in Halle, provincie Vlaams-Brabant, langs de Bergensesteenweg. Niet ver ten oosten loopt de Zenne en het kanaal Charleroi-Brussel.

Het centrum van Halle situeert zich op ca. 1700 m ten noordoosten van het plangebied.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied is 9708 m². Over het volledige projectgebied worden bodemingrepen voorzien.

In eerste instantie plant de opdrachtgever de sloop van alle bebouwing en de uitbraak van alle verharding. De gecombineerde oppervlakte van de te slopen gebouwen bedraagt ca. 3366 m². De gebouwen zijn op heden niet onderkelderd.

Figuur 4: Huidige toestand projectgebied (©Google Streetview).

Na de noodzakelijke sloopwerken wordt een nieuw winkelpand gerealiseerd met een footprint van ca. 5300 m². Deze winkel wordt gefundeerd door middel van paalfunderingen waarvan de diepte nog te bepalen is door ingenieursstudie. Aansluitend ten zuiden bij dit winkelpand wordt een laad- en loszone aangelegd over een oppervlakte van ca. 125 m². Hiervoor zal een bodemingreep nodig zijn van 1,5 m-mv.

Rondom het nieuwe winkelpand wordt nieuwe verharding en groenzone gerealiseerd over een oppervlakte van ca. 4283 m². Voor deze buitenaanleg wordt een bodemingreep gerekend van ca. 50 cm-mv.

Figuur 5: Opzet initiatiefnemer t.a.v. de meest recente orthofotomozaïek

Figuur 6: Inplantingsplan t.a.v. de meest recente orthofotomozaïek

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het projectgebied ligt in de zandleem- en leemstreek

Hydrografisch gezien behoort het gebied tot het Bekken van de Schelde. Hierin is de Zenne de dominante waterloop. De meeste rivieren en beken in de streek wateren dus af naar de Zenne. Het kanaal Charleroi-Brussel-Willebroek is de belangrijkste artificiële waterweg.

De geomorfologie van het gebied is sterk verschillend voor de delen langs de linker- en de rechteroever van de Zenne. De rechterflank van de Zennevallei is duidelijk hoger en steiler dan de linkerflank. De topografie van het oostelijke gebied wordt gekenmerkt door een sterk versneden reliëf, waarbij het hoogste punt van ca. 139 + m TAW zich bevindt op de waterscheidingskam Zenne-Dijle ter hoogte van St.-Genesius-Rode. Vanaf dit punt daalt het reliëf naar het noorden toe tot een hoogte van +25m nabij Zaventem. Een dik en algemeen verspreid loessdek heeft er de reliëfsverschillen plaatselijk sterk afgezwakt. Dit gebied is gekend als het Brabants Plateau.

Het gebied langs de linkerflank van de Zennevallei wordt eerder gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Het is algemeen gekend onder de streeknaam *Pajottenland*. Lokaal komen in dit gebied nog geïsoleerde heuveltoppen voor, zoals de kam tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Dilbeek, en de Kesterberg.

Het plangebied is gelegen op de rand van de Zennevallei. Ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt eveneens een naamloze zijtak van de Zenne. De hoogteligging van de projectzone schommelt tussen de ca. 55 en 57 + m TAW. Op het hoogtemodel is duidelijk te zien dat er binnen de projectgrenzen reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden. De noordelijke en zuidelijke terreinhelft zijn geëgaliseerd teneinde deze geschikt te maken voor bebouwing. Vermoedelijk liep het terrein oorspronkelijk lineair af in oostelijke richting. De omvang van deze maaiveldwijzigingen, of de impact op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed, is op basis van de beschikbare gegevens niet te bepalen.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Saint-Maur (**Formatie van Kortrijk**). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Sain-Maur** is een grijze homogene afzetting van fjnsiltige klei met intercalaties van grof siltige klei of van kleiige fijne silt. Het is afgezet in een rustig open-shelf milieu en wordt vaak uitgebraat voor de vervaardiging van bakstenen.

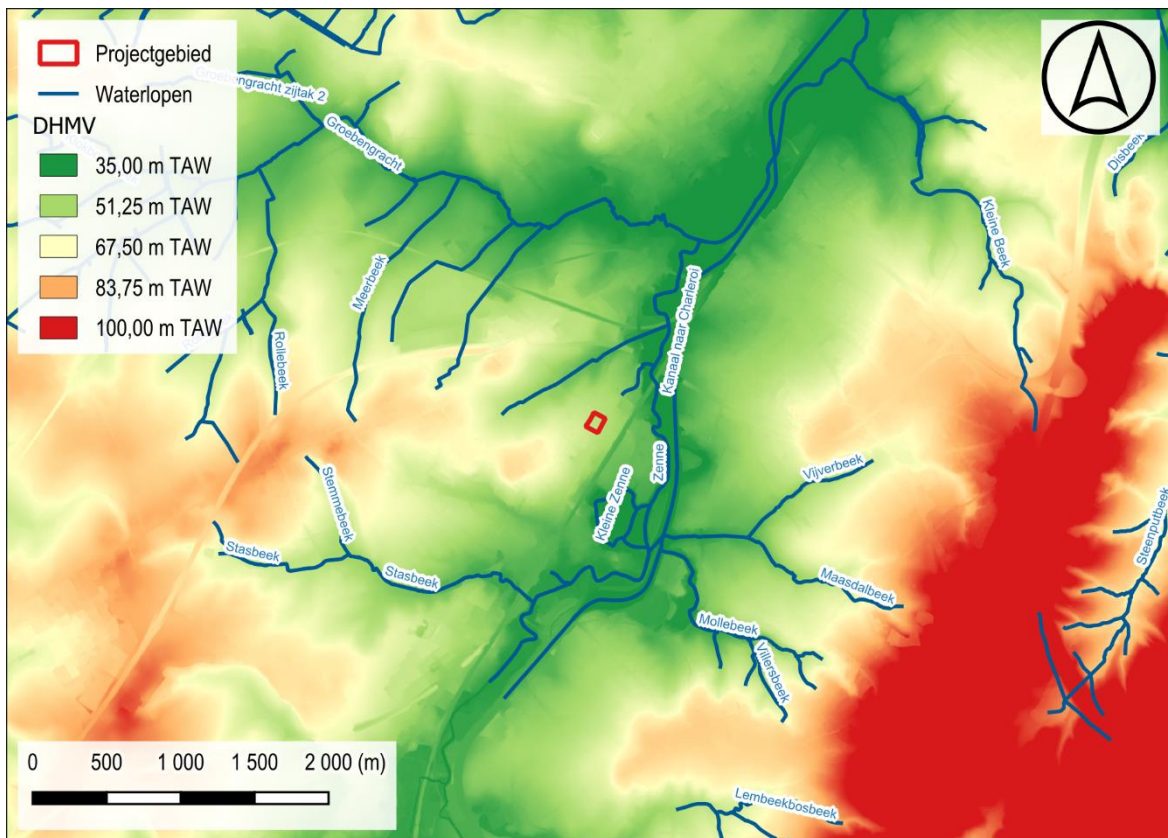
Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 2**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een droge leembodem weer waarbij delen van het bodemprofiel bewaard kunnen zijn.. Het bodemtype **Aba1** is een droge leembodem met textuur B horizont met een A horizont <40 cm dik. Deze bodem is ontwikkeld in het Pleistocene lössdek en heeft onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont die tevens gevlekt is. De bouwvoor heeft een donkerbruine kleur en is homogeen humushoudend leem.

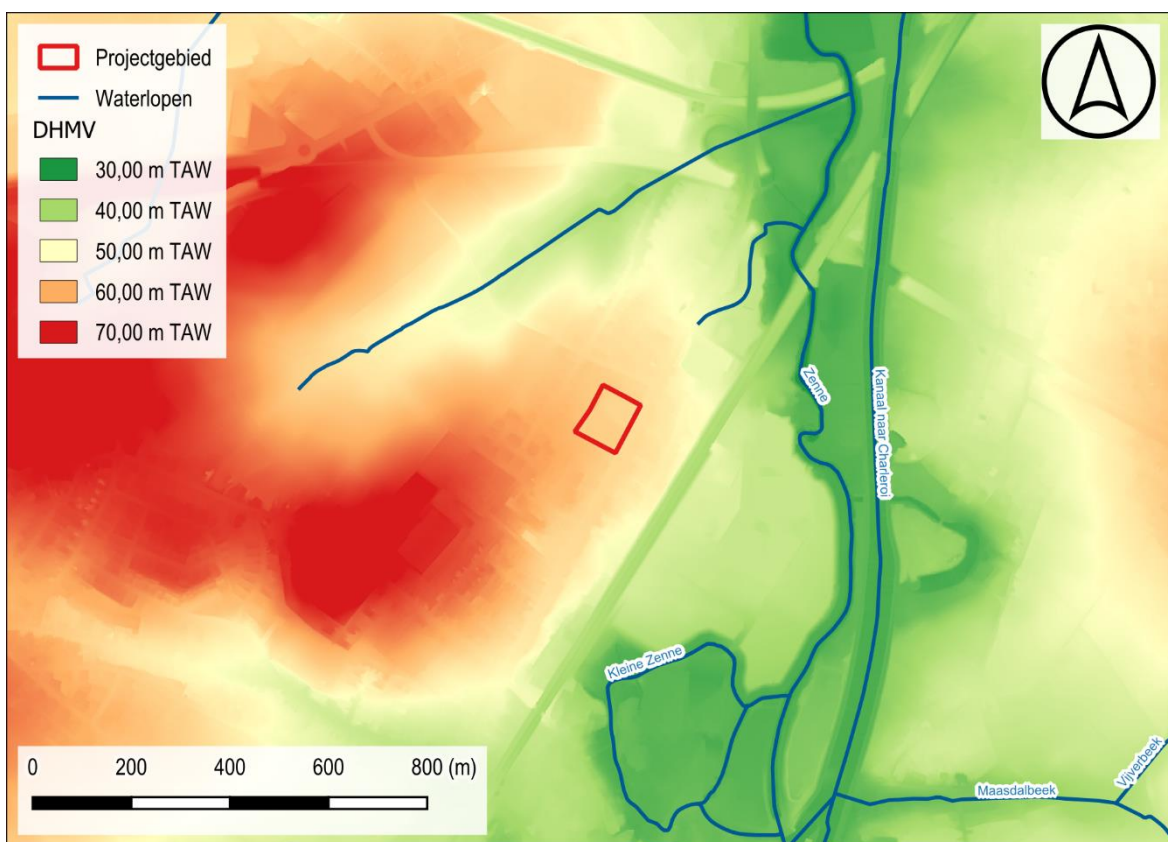
De locatie op de rand van de Zennevallei, bestaand uit droge en vruchtbare leem, was ongetwijfeld aantrekkelijk voor zowel jager-verzamelaars als vroege landbouwers in de regio.

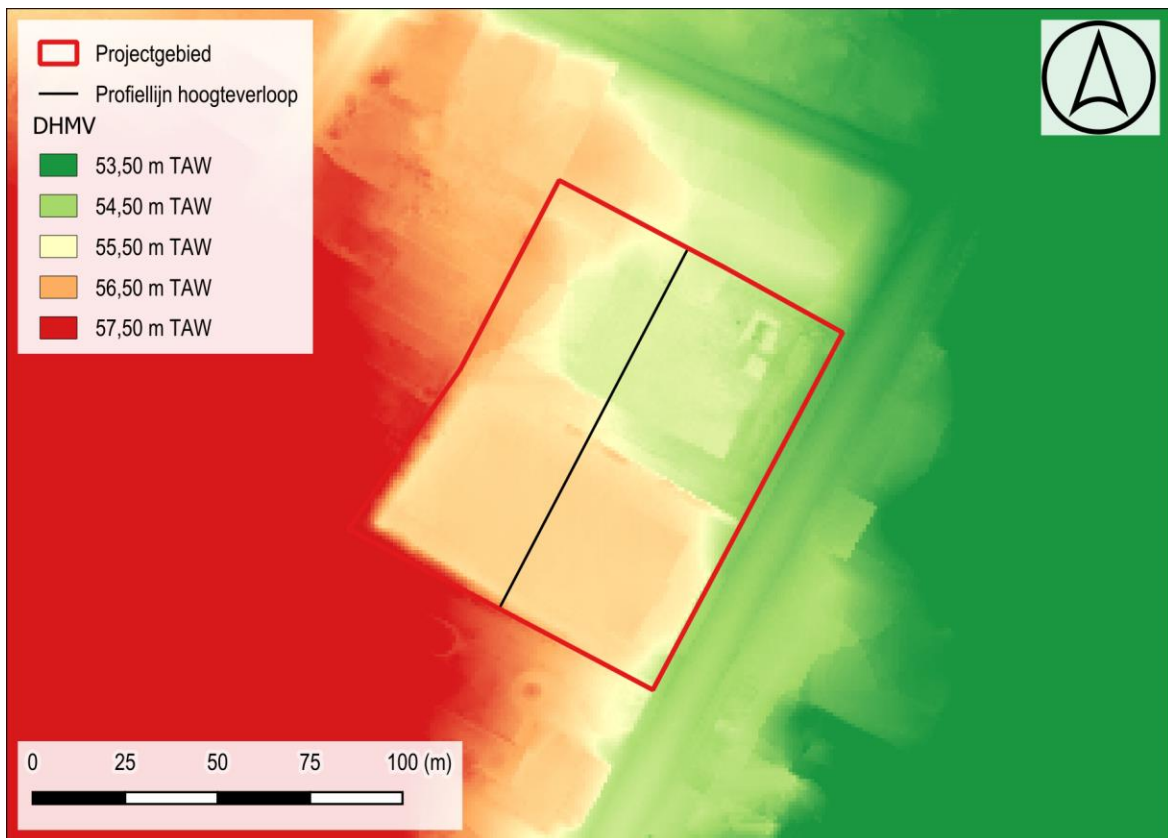
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

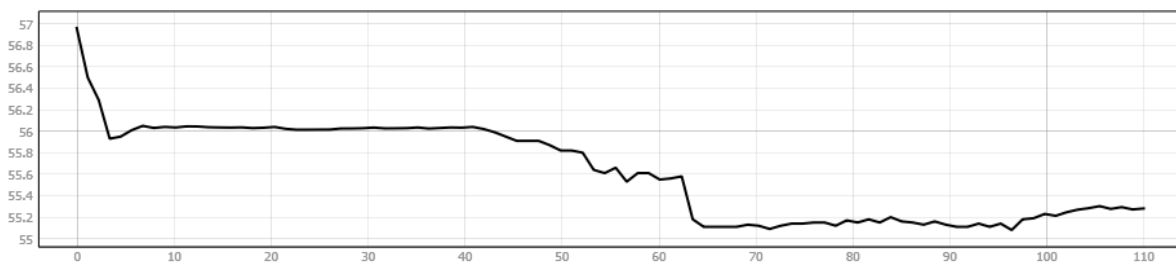
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

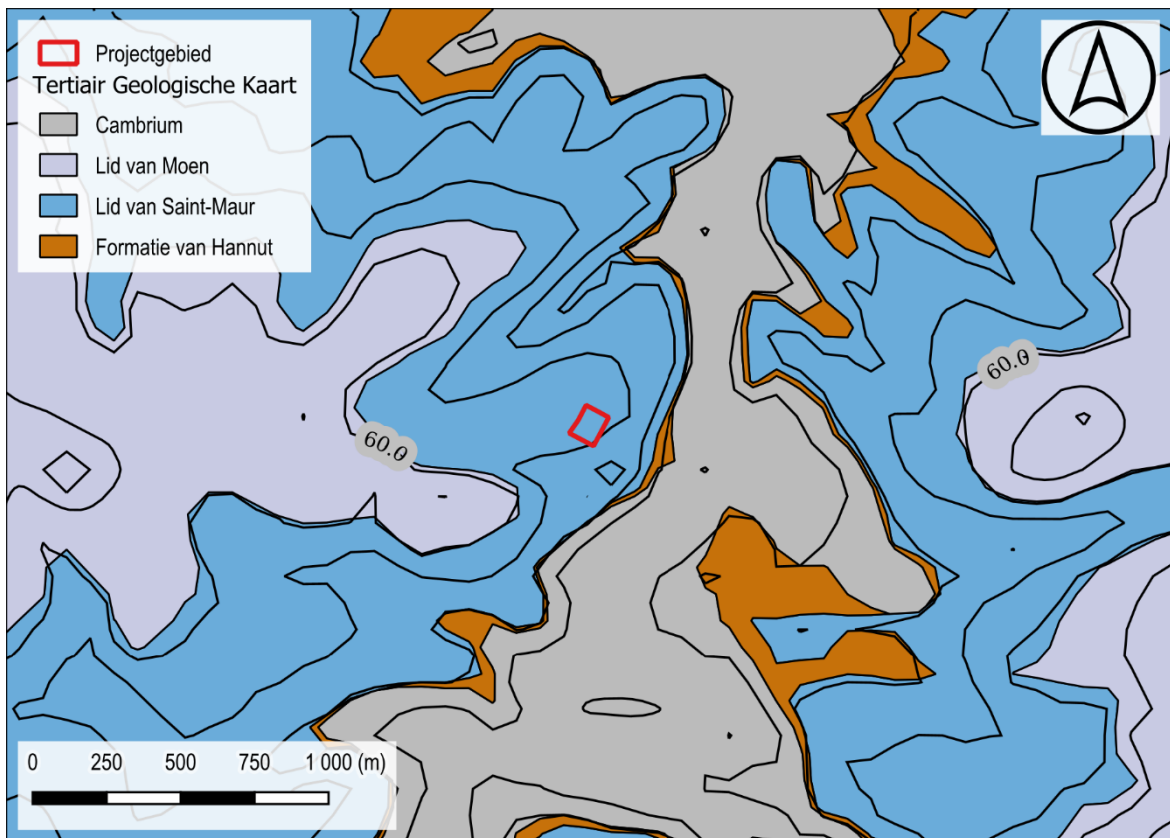
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

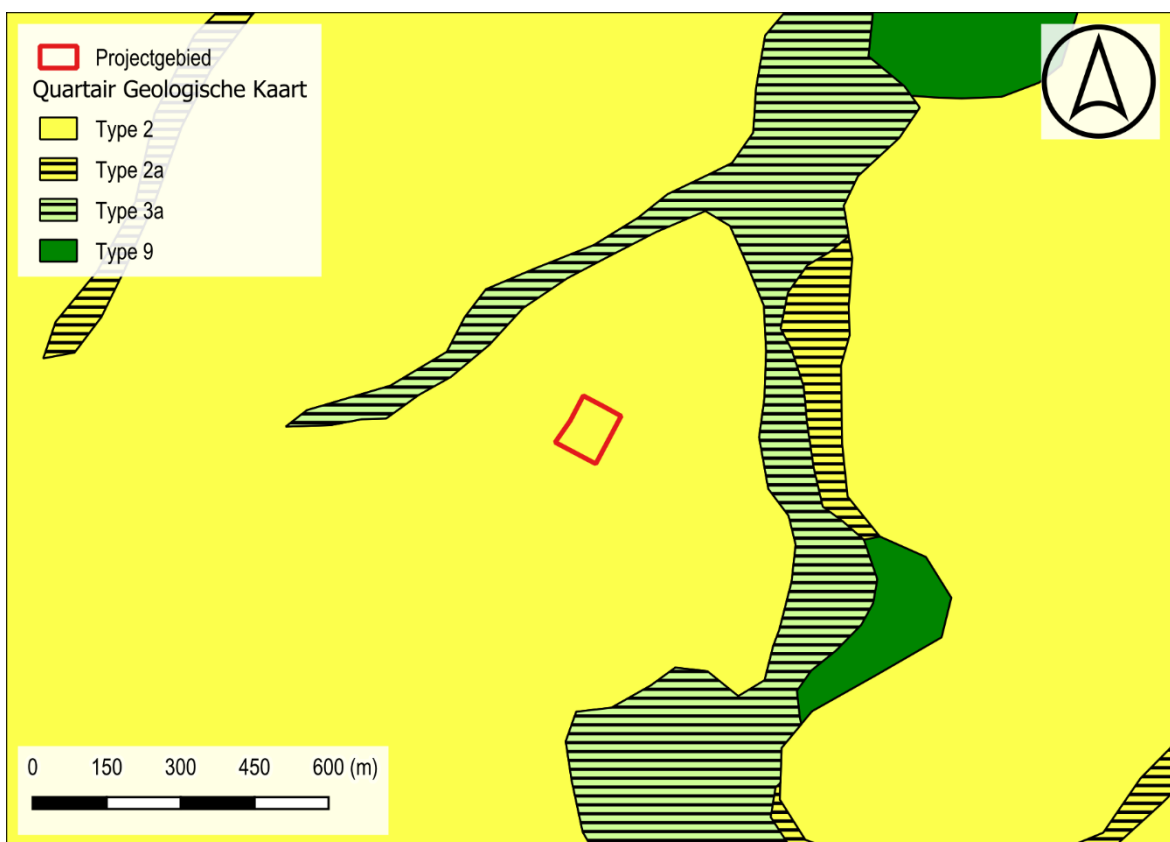
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt).

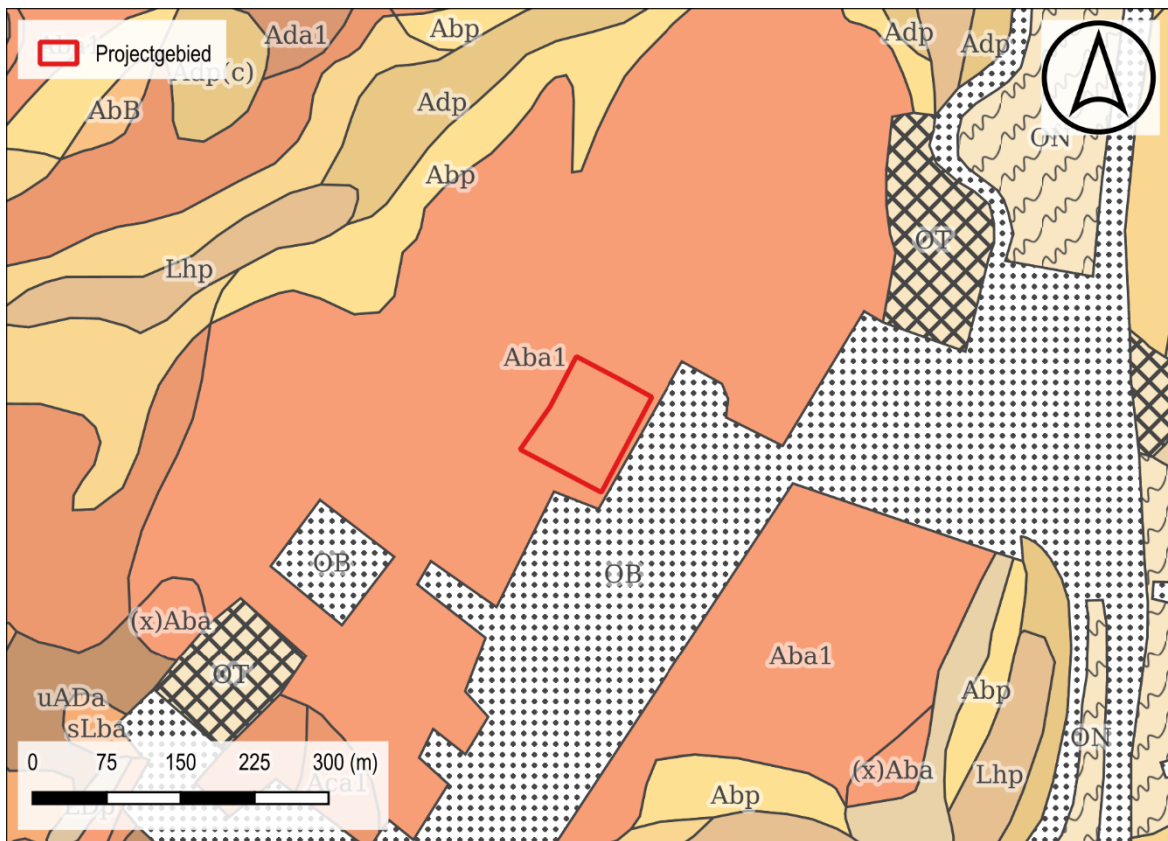
Figuur 11: Hoogteverloop ZW-NO

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt).

1.2.2 Historisch kader

I. Halle

De oudste historische kern van Halle is gelegen op de linkeroever van de Zenne, ter hoogte van waar de Groebengracht uitmondt in deze rivier. De oudste menselijke sporen binnen deze kern betreft een tiental silexfragmenten die aan het licht kwamen tijdens onderzoek in de Klinkaart. Op ditzelfde terrein werden ook enkele vondsten gedaan uit de Karolingische periode.

Over het ontstaan en de ontwikkeling van Halle werden verscheidene hypotheses geformuleerd. Sommigen plaatsen het ontstaan in de 8ste eeuw², anderen eerder in de 12de eeuw.³ De bebouwing van Halle en het dorp Buizingen is op heden aaneengegroeid. De stad Halle omvat ook de deelgemeente Lembeek.

De stad behoorde tijdens het Ancien Regime tot het Graafschap van Henegouwen en verkreeg van Johanna, gravin van Vlaanderen en Henegouwen, een stadskeure in 1225. Voordien viel het gebied onder het voogdij van de Sint-Waldetrudisabdij van Mons. Gedurende de 13de, 14de en 15de eeuw kende de stad een gestage groei als handelscentrum en bedevaartsoord. De plaatselijke burcht was een belangrijke verdedigingspost in het grensgebied Henegouwen/Brabant. Deze burcht werd voor het eerst vermeld in 1357 door Willem III van Beieren⁴, maar in het huidige Halle is dit historisch bouwwerk niet meer terug te zien. In de 19de eeuw kwam er een klooster op deze site en in de 20ste eeuw het Sint-Mariaziekenhuis. Daarnaast zijn er nog een aantal vermeldingen in historische bronnen die de verdere stadsontwikkelingen onderschrijven. Zo werd er in 1387 een stadversterking vermeld, in 1390 een lakenhallen, een korenhalle in 1362 en in de eerste helft van de 15de eeuw werd een stadshuis gebouwd dat in 1595 afbrandde om in 1616 heropgebouwd te worden. Een stadsrekening van 1580 toont Halle als een omgracht en ommuurd geheel met stadspoorten.⁵

Na herhaaldelijke belegeringen, plunderingen en verwoestingen ten gevolge van de oorlogen van Maximiliaan van Oostenrijk in de 15de eeuw, door de godsdiensttroebelen in de 16de eeuw, de Franse legers en de pestepidemieën in de 17de eeuw komt de heropleving pas onder het bewind van keizerin Maria-Theresia.

Dankzij de gunstige ligging bij het kanaal Brussel/Charleroi brengt de moderne tijd Halle economische bloei en industriële expansie.

II. Projectgebied

Op een plan uit de campagnes van Louis XIV uit 1678 wordt ter hoogte van het projectgebied een militair kampement afgebeeld.

De Ferrariskaart (1771-77) karteert het projectgebied als akkerland. Het verloop van de huidige Bergensesteenweg is reeds te herkennen. De steenweg vormt vermoedelijk al eeuwen een belangrijk verbindend element.. Het plangebied is op zowel de Ferrariskaart als

² EVERAERT L. & BOUCHERY J. 1879: Histoire de la Ville de Hal d'après les documents originaux, 2de uitgave, Louvain.

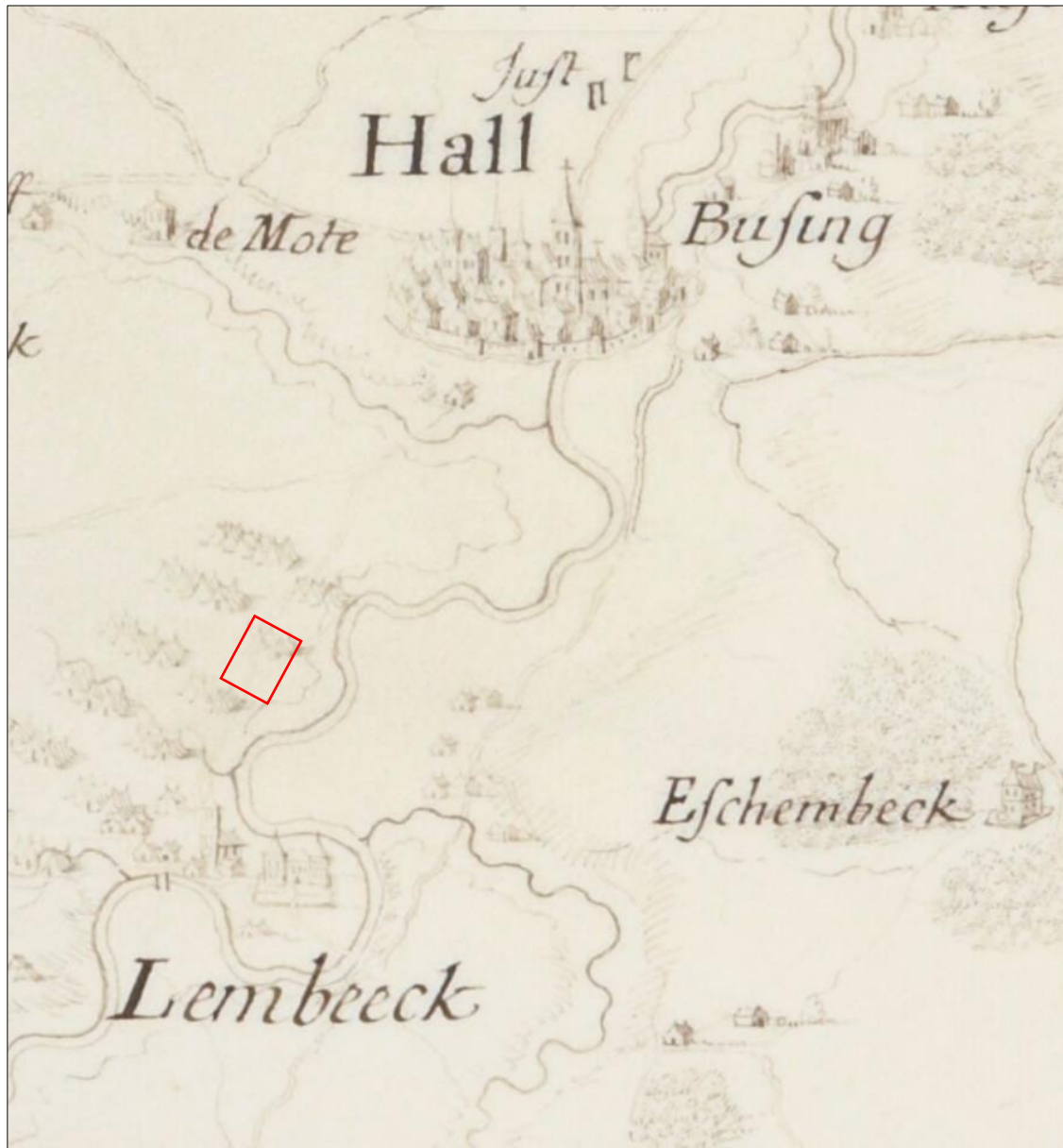
³ POSSOZ J. 1929-1930: A travers les rues de Hal, II. Le centre de la ville, Gedenkschriften van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Halle 6, 492-545.

⁴ BORREMANS R. 2001: Het voormalige kasteel van Halle, Archeologie in Zuidwestbrabant 3, 13-35

⁵ EVERAERT L. en BOUCHERY J., Geschiedens der stad Halle, Halle, 1874.

de 19de-eeuwse kaarten onbebouwd. Op de Vandermaelenkaart is via reliëflijnen de west-oost georiënteerde helling van het terrein weergegeven

Op de orthofoto van 1971 is het projectgebied nog onbebouwd. Het zuidelijke deel van het perceel lijkt in gebruik als akkerland, het noordelijke is begroeid met bomen. Op de luchtfoto van 1979-90 zijn de huidige gebouwen te herkennen. In noordoostelijke hoek staat een gebouw dat thans gesloopt is.

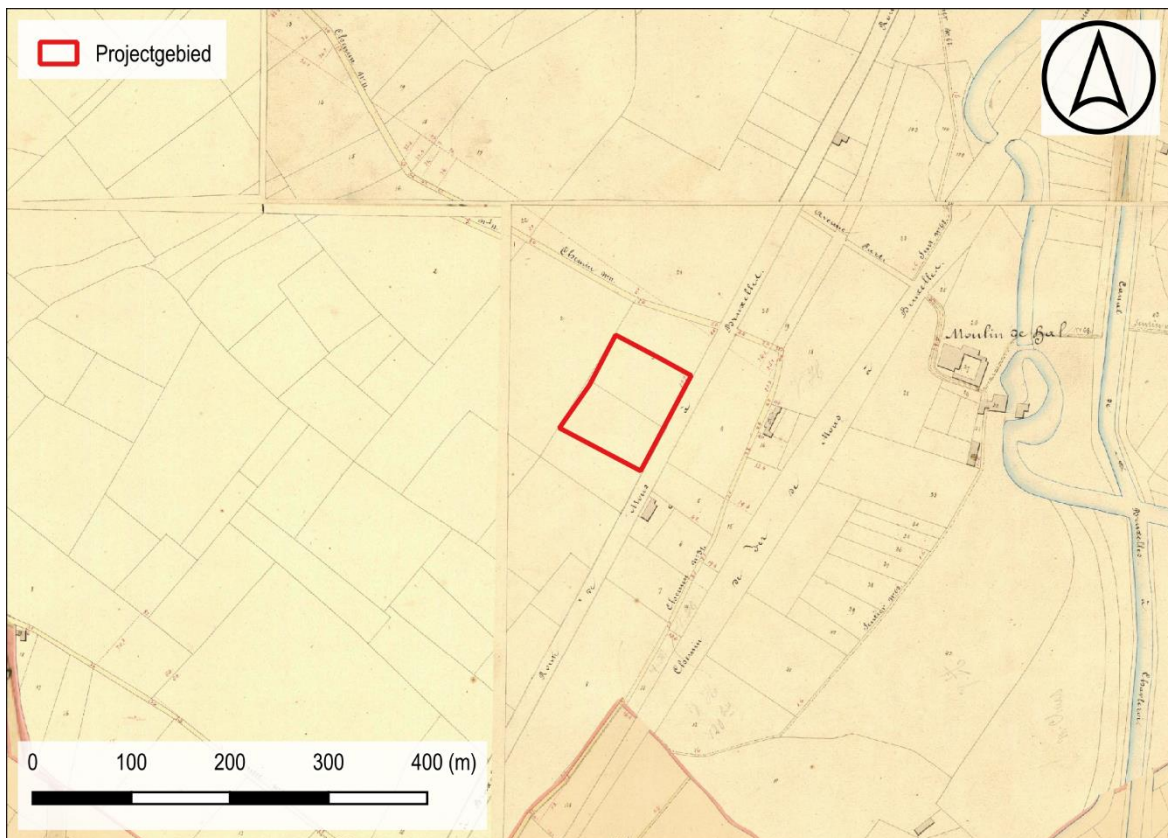
Figuur 15: Projectgebied bij benadering t.a.v. plan uit *Campagnes de Louis XIV en l'an MDCLXXVIII*. (Bron: Gallica.bnf.fr)

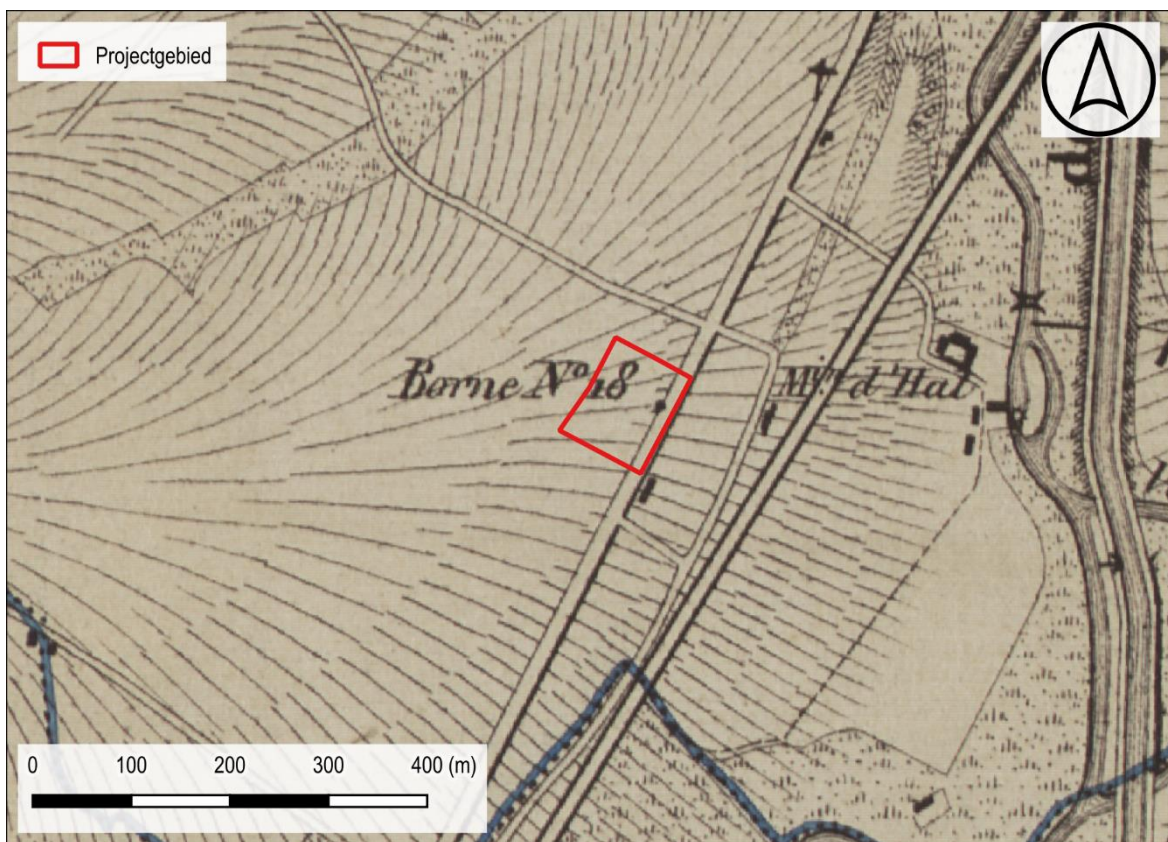
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

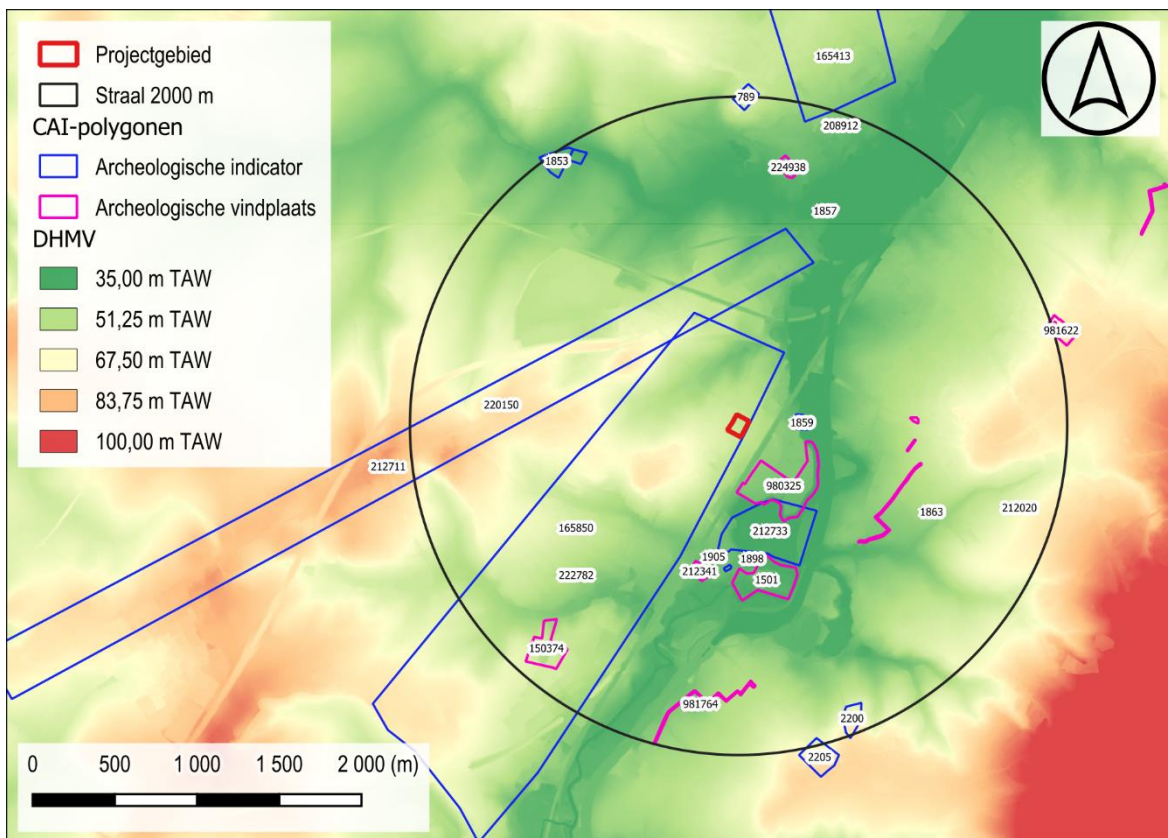
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In de ruime omgeving zijn enkele archeologische vindplaatsen en cartografische indicatoren gekend. Het grootste deel van de gekende archeologische vindplaatsen bestaan uit zgn. off-site indicatoren. Deze wijzen op de aanwezigheid van menselijke bewoning in de nabijheid. Verspreid in de omgeving zijn relictten zoals verspreide kuilen en los vondstmateriaal gekend uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Ook zijn op enkele locaties restanten aangetroffen van artisanale activiteiten zoals houtskoolmeilers en veldovens. Aan de Zuiderstraat te Lembeek zijn enkele vondsten gerecupereerd die wijzen op militaire aanwezigheid in de 16e/17e eeuw. Op het kaartblad van de CAI staan dan ook meerdere 17e-eeuwse en jongere militaire kampementen aangeduid. Het plangebied bevindt zich binnen één van deze grotere polygonen dat zou slaan op het kampement van Maarschalk van Luxemburg, in het kader van de belegering van Halle, in mei 1691. Deze krijgsverrichtingen zijn te kaderen binnen de Negenjarige Oorlog. Hoewel gekende archeologische sites eerder beperkt zijn, wijzen de beschikbare gegevens wel op zo goed als doorlopende menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving sinds de steentijden.

Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische indicatoren

789	Metaaldetectie Late middeleeuwen: 10 zilveren munten 16 ^{de} eeuw: 4 zilveren, 1 koperen munt uit de tijd van Albrecht en Isabella
1853	Indicator cartografie Late middeleeuwen: hoeve van Elbeek
1857	Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: hoeve Nerinck
1859	Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: dubbelmolen: graan- en voldersmolen
1863	Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: hoeve Resteleeuw
1898	Indicator cartografie Late middeleeuwen: Den molen van Gaesbeke op de Zenne, nabij Molendam
1905	Erfgoedonderzoek Nieuwe tijd: molen
2200	Indicator luchtfotografie Onbepaald: kuilen
2205	Indicator luchtfotografie Onbepaald: kuilen
2664	Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: Gotische kerk, koor is origineel, de rest stamt uit de 19 ^{de} eeuw
165413	Indicator cartografie 17 ^{de} eeuw: kampplaats van de belegering van Halle door Maarschalk van Luxemburg in mei 1691
165850	Toevalsvondst Late ijzertijd, vroeg-Romeinse tijd: Keltische munt
208912	Toevalsvondst 19 ^{de} eeuw: menselijk botmateriaal
212020	Metaaldetectie WOII: Duitse en Belgische munten - militaire Duitse en Britse uniformknopen - gespen - musketkogels- loodjes
212711	Erfgoedonderzoek 19 ^{de} eeuw: militair kampement van het geallieerde Wellingtonleger
212733	Indicator cartografie

	17 ^{de} eeuw: kampement van het leger van Willem III
220150	Toevalsvondst Nieuwe tijd: gietijzeren kanonskogel van een falconet
221984	Erfgoedonderzoek 18 ^{de} eeuw: motteheuvel/-kasteel
222782	Indicator cartografie 17 ^{de} eeuw: Frans legerkampement onder leiding van Lodewijk XIV

II. Archeologische vindplaatsen

1501	Mechanische prospectie Middenneolithicum: 2 silex bijlen bevinden zich in het KMKG: grote gepolijste silexbijl, lichtgrijsbruin oppervlak, kleine bijl uit grijze silex van Spiennes, gedeeltelijk gepolijst Late middeleeuwen: rechthoekige constructie: ca. 40 m lengte op 17 m breedte. De noordelijke muur was geflankeerd door 2 vierkante hoektorens van ca. 6,6 m op 6,6 m en een muurbreedte van 1,1 - 1,2 m. binnen de rechthoek van de weermuur werd een dwarsmuur ontdekt. Later werd de westelijke gevel van de burcht verbreed tot ca. 1,7 m. dezelfde muurbreedte werd aan de noordwestelijke hoektoren gegeven. Diezelfde toren werd nadien nogmaals versterkt zodat de muurbreedte 2,1 - 2,2 m bereikte. 17de eeuw: bouw van het kasteel van Lembeek in opdracht van Guillaume Richardot, hospitaal en kapel zichtbaar op Ferrariskaart Bron: VANDENPLAS D. 1983: Archeologisch onderzoek van de grondvesten van het kasteel te Lembeek, Aspecten van de archeologie in Brabant V.O.B.O.B., 23-26. Literatuur (1983)
150374	Mechanische prospectie Ijzertijd: een paalkuil met een paalspoor hierin 2 ijzertijdscherven en een stuk verbrande leem met stro-afdruk. Mogelijks een 2de paalkuil in relatie met de eerste. Onbepaald: greppel, doorlopend karrenspoor N-Z geörienteerd, veldoventje met veel verbrande leem en houtskool, maar zeer ondiep en zonder vondsten Bron: Reygel P. 2009: Prospectie met ingreep in de bodem aan de Veroonslinde te Lembeek (Halle). Literatuur (2009)
212341	Mechanische prospectie / Metaaldetectie 16de eeuw: 2 loden kogels met een diameter van 19 en 17 mm kogels voor een musket, Gesp met middenstijl, riemtong, riemtong met haak 19de eeuw: Borgloden, duivenring 1963. 4 houten funderingspalen, bakstenen afvoergootje, afvalkuil, bakstenen riolering

	Onbepaald: enkele kuilen Bron: Bakx, R. & Schellens, S., 2016. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Lembeek - Zuiderstraat, Gent: BAAC Vlaanderen rapport 209 Literatuur (2016)
224938	Mechanische prospectie 20ste eeuw: startpistool Bron: SIEMONS J. & HUIZER J. 2019: Halle - Fabrieksstraat 2 (Fase 1). Nota Proefsleuvenonderzoek. VEC Nota 671. Vlaams Erfgoed Centrum, Geel.
980325	Mechanische prospectie Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd een verstoring van minimaal 150 cm diep vastgesteld. De verstoring bestaat uit lagen die metaal, grind- en baksteenfragmenten, plastic en ander bouwafval bevatten. Bron: HOREMANS B., VRANKEN J. & VAN DEN BERGHE K. 2020: Archeologienota Noorderstraat te Halle (Vlaams-Brabant), ADEDE-rapport 606, Gent
981622	Mechanische prospectie Onbepaald: houtskoolrijke kuilen, vermoedelijk kuilen voor afval afkomstig van houtskoolmeilers Bron: PEPERMANS J. & VERRIJCKT J. 2020: Nota Halle, Eugène Ysayestraat: Verslag van Resultaten, Rapport Nr. 0460, Beerse. Nota (archeologieportaal) (10-2020)
981764	Mechanische prospectie Onbepaald: aardewerk Bron: LINTEN S., OP DE BEECK S. & Y. PERDAEN 2021: Nota Buizingen Lembeek. Deel 1: Verslag van Resultaten, BAAC Vlaanderen Rapport 1797, Bassevelde Nota (archeologieportaal)
983281	Mechanische prospectie Romeinse tijd: Twee scherven: fragment van een dolium en een fragment grijs aardewerk Middeleeuwen: 3tel paalkuilen op een rij, aantal leem- of kleiwinningskuilen, Resten van de Sterrebeek (vermoedelijk kort na 1500 dichtgegooid) Bron: VAN BENTHEM A. 2018: De Sterrebeek onderzocht Een archeologische opgraving aan de Zuiderstraat te Lembeek, VEC Rapport 67, Brugge. Literatuur (2018)

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de afbraak van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Bergensesteenweg 432-436 te Halle. Het plangebied is ca. 9708 m² groot en wordt op heden ingenomen door 2 gebouwen en verharding. De aanwezige infrastructuur neemt op heden een oppervlakte in van ca. 3366 m². Deze wordt integraal gesloopt in het kader van de geplande ingrepen.

Halle is gelegen in de leemstreek. Het plangebied is gelegen op de rand van de Zennevallei. Ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt eveneens een naamloze zijtak van de Zenne. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profiel weer dat bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. Op het DHMV is te zien dat er binnen de projectgrenzen reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een droge leembodem weer waarbij delen van het bodemprofiel bewaard kunnen zijn. De locatie op de rand van de Zennevallei, bestaand uit droge en vruchtbare leem, was ongetwijfeld aantrekkelijk voor zowel jager-verzamelaars als vroege landbouwers in de regio.

De beschikbare cartografische bronnen wijzen op een open en landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart is het verloop van de Bergensesteenweg duidelijk te zien. De steenweg vormt vermoedelijk al eeuwen een belangrijk verbindend element. Het plangebied zelf is vrij van bebouwing en weergegeven als akkerland. Hierin is geen wezenlijke verandering op te merken op het 19e-eeuwse kaartmateriaal. Het plangebied blijft vrij van enige bebouwing. Binnen de sequentie luchtbeelden is te zien op het beeld van de jaren '70 dat het terrein voorheen in gebruik is als landbouwgrond. Vanaf de opname van de jaren '80 is de huidige toestand reeds voor het grootste deel te herkennen.

In de ruime omgeving zijn enkele archeologische vindplaatsen en cartografische indicatoren gekend. Het grootste deel van de gekende archeologische vindplaatsen bestaan uit zgn. off-site indicatoren. Deze wijzen op de aanwezigheid van menselijke bewoning in de nabijheid. Verspreid in de omgeving zijn relictten zoals verspreide kuilen en los vondstmateriaal gekend uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Ook zijn op enkele locaties restanten aangetroffen van artisanale activiteiten zoals houtskoolmeilers en veldovens. Aan de Zuiderstraat te Lembeek zijn enkele vondsten gerecupereerd die wijzen op militaire aanwezigheid in de 16e/17e eeuw. Op het kaartblad van de CAI staan dan ook meerdere 17e-eeuwse en jongere militaire kampementen aangeduid. Het plangebied bevindt zich binnen één van deze grotere polygonen dat zou slaan op het kampement van Maarschalk van Luxemburg, in het kader van de belegering van Halle, in mei 1691. Deze krijgsverrichtingen zijn te kaderen binnen de Negenjarige Oorlog. Hoewel gekende archeologische sites eerder beperkt zijn, wijzen de beschikbare gegevens wel op zo goed als doorlopende menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving sinds de steentijden.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Daartegenover staat echter dat er reeds bouwactiviteiten hebben plaatsgevonden en er reeds grondwerken zijn uitgevoerd ter hoogte van het plangebied waardoor het bodemarchief verstoord kan zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk

bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Mochten plaatselijk bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om relictten in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop in te schatten. Vanwege de ligging ter hoogte van een mogelijk 17e-eeuws legerkamp dient archeologisch onderzoek gepaard te gaan met een metaaldetectie van zowel het maaiveld en de vulling van aanwezige sporen in de proefsleuven.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

BORREMANS R. 2001: Het voormalige kasteel van Halle, Archeologie in Zuidwestbrabant 3, 13-35

EVERAERT L. & BOUCHERY J. 1879: Histoire de la Ville de Hal d'après les documents originaux, 2de uitgave, Louvain.

EVERAERT L. en BOUCHERY J., Geschiedens der stad Halle, Halle, 1874.

POSSOZ J. 1929-1930: A travers les rues de Hal, II. Le centre de la ville, Gedenkschriften van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Halle 6, 492-545.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

<https://Gallica.bnf.fr>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Huidige toestand projectgebied (©Google Streetview).....	7
Figuur 5: Opzet initiatiefnemer t.a.v. de meest recente orthofotomozaïek.....	8
Figuur 6: Inplantingsplan t.a.v. de meest recente orthofotomozaïek	8
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt).....	12
Figuur 11: Hoogteverloop ZW-NO	12
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt).....	14
Figuur 15: Projectgebied bij benadering t.a.v. plan uit Campagnes de Louis XIV en l'an MDCLXXVIII. (Bron: Gallica.bnf.fr)	16
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	17
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	19
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt).....	20
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).....	21
Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	22

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

